

a j.; mezi učenci protestantského práva církevního vynikají: Richter, Hinschius, Friedberg a j. v.).

Právo dědické a způsobilost dědická.

I. Pojem.

Dle práva rakouského jest dědické právo výlučným právem, celou pozůstalost nebo poměrnou její část vzíti v držbu. V širším smyslu jest rozuměti dědickým právem každé nastupování na případ smrti, tedy i nastupování odkazovníkovo (§ 535 o. o. z.). V tomto smyslu užívá obč. zák. výrazu »dědické právo« na více místech (na př. §§ 538, 540, 542, 543 a j.). Právo dědické jest právo věčné, účinkující proti každému, kdo by si chtěl pozůstalost osobovati (§ 532 o. o. z.). Počíná okamžikem dědického nápadu (viz čl. Nápad dědický). Kdo ho chce užiti, musí se v tom směru výslovně prohlásiti (viz čl. »Příhláška dědická«).

II. Titul (právní důvod) práva dědického.

Dědické právo zakládá se buď na platném posledním pořízení zůstavitelově, buď na smlouvě dědické, pokud ji zákon připouští, buď na zákoně (§ 533 o. o. z.). Dle toho jest rozeznávati: 1. zákonné a testamentární právo dědické (*hereditas legitima et testamentaria*); 2. jednostranné a vzájemné právo dědické, dle toho, obsahuje-li závěť poslední vůli jedné či více osob. Vzájemné právo dědické má místo jen mezi manžely. Dle řím. práva měl platnost jen testament jednostranný. Smlouvou nemohl býti dědic povolán. Teprve v německém právu vyvinula se záhy zařízení, z nichž později vytvořily se smlouvy dědické. Dědické právo o smlouvu se opírající lze tedy pokládati za zvláštní odrůdu. Smluvní právo dědické má přednost před testamentárním, jelikož nesmí se jednostranně odvolati ke škodě toho, s nímž smlouva uzavřena (§ 1254 o. o. z.). Proto také nařizuje § 126 pat. ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. z., že ten, kdo opírá své dědické právo o poslední pořízení neb o zákonnou posloupnost a popírá dědické právo jiného, v jehož prospěch svědčí smlouva dědická, potřebnými náležitostmi opatřená a co do pravosti nepopřená, proti tomuto jako žalobce vystoupiti musí. Testamentární právo dědické má přednost před zákonným. § 727 o. o. z. stanoví výslovně, že posloupnost zákonná má teprve tehdy průchod, nezanechal-li zemřelý platného posledního pořízení, neb nemohou-li neb nechtějí-li povolání dědicové dědictví přijati. Jmenované druhy práva dědického se navzájem nevylučují a mohou tedy vedle sebe obstáti. Může tedy poměrnou část pozůstalosti obdržeti jeden dědic na základě posledního pořízení, druhý na základě smlouvy a třetí na základě zákona (§ 534 o. o. z.).

III. Převod dědického práva.

Zemře-li dědic prve, než přijal neb zamítl napadlé dědictví, nastupují jeho dědicové v právo, dědictví přijmouti neb zamítnouti, jestliže je zůstavitel nevyloučil neb jiné poddědice nejmenoval (§ 809 o. o. z.). Vyloučil-li zůstavitel výslovně dědicovy dědice, měl by se dle Nippela (Erläut. sv. 5, str. 202) činiti rozdíl, zdali zůstavitel vyloučené dědice uvedl jmény či zdali je označil jen výrazem povšechným. V prvním případě slušelo by dědice dědicovy tak posuzovati, jakoby byli k dědění nezpůsobilí. Byli-li však dědicové dědicovi vyloučení jen výrazem povšechným, nastupují na jejich místo zůstavitelovi dědici zákonní (*ab intestato*). Další výjimka by byla, povolal-li zůstavitel poddědice pro ten případ, že by povolaný dědic dědictví neobdržel (§ 604 o. o. z.).

IV. Vzdání se práva dědického.

Vzdání se práva dědického záleží v tom, že osoba k dědění oprávněná vzdává se vůči budoucímu zůstaviteli svého práva dědického; toto vzdání se jest smlouvou se zůstavitelem o právu dědickém uzavřenou, a nemá proto právní moci, stalo-li se jednostranně. Od tohoto smluveného vzdání se práva dědického liší se zamítnutí dědictví, jež se může po smrti zůstavitelově jednostranným projevem, nebo též mlčky státi (§ 805 o. o. z., § 120 říz. ve v nesp.) a jež jest vzdáním se dědictví právě napadlého. Smlouvu o vzdání se práva dědického lze uzavřítí úplatně nebo bezplatně, vzhledem k části dědictví, s doložením času, výminky neb výhrady. Též lze se vzdáti práva dědického vůči zůstaviteli ve prospěch osob třetích; za to však neplatné jest dle § 879 o. o. z. za živa zůstavitele předsevzaté scizení dědictví neb odkazu, na něž scizující má naději.

Pro vzdání se práva dědického není zákonem určitá forma předepsána, a není též ke vzdání se dědického práva ohledně věna potřebí notářského aktu (nál. nejv. soudu ze dne 20. října 1879, č. 8174, sb. »Gl. U.« č. 7618). Vzdání se odkazu nemusí se státi písemně (nál. ze dne 5. května 1857, č. 2963, sb. »Gl. U.« č. 335). Kdo se svým právem dědickým samostatně a platně může nakládati, jest též oprávněn předem se ho vzdáti (§§ 551, 805 o. o. z.). Nezletilci a pod. nemohou beze schválení soudu svého práva dědického platně se vzdáti (§§ 233, 865 o. o. z.), právě tak jako úpadce po zahájení konkursu (§§ 3 a 4 konk. ř., § 13 zák. ze dne 16. března 1884, č. 36 ř. z.). Plnomocníci mohou platně vzdáti se práva dědického, jen když se vykáží zvláštní, na dotčené právní jednání znějící plnou mocí.

Kdo se platně vzdal určitého práva dědického, pozbyl ho (§ 538 o. o. z.). Kdo se vzdal práva dědického, nemá ani na povinný díl nároku; vzdal-li se však kdo pouze dílu povinného, není proto ještě vyloučen z posloupnosti zákonné (ab intestato). Vzdání se práva dědického působí i na potomky (§ 551 o. o. z.), ať si vzdavší se zemřel před zůstavitelem nebo po něm (nál. ze dne 3. ledna 1856, č. 10927, sb. »Gl. U.« č. 151) a ať si potomstvo jest již narodeno čili nic. Vzdání se práva dědického má praktický a plný význam jen ohledně dědiců nepominutelných. Jen vzdá-li se dědic nepominutelný svého práva dědického vůbec, nikoliv však vzdá-li se jen svého povinného podílu, prospívá to ostatním dědicům nepominutelným, poněvadž jen v prvním případě vystupuje dědic nepominutelný z kruhu dědicův zákonných. Majitel fideikomisu může se sice vzdáti svého práva ohledně své osoby, nikoli však ohledně potomstva, třebas ho tu ještě nebylo (§ 632 o. o. z.). Vzdání se dědictví napadlého nevztahuje se na pozůstalost, která v době vzdání se nebyla známa (nál. ze dne 8. února 1870, č. 1357 sb. »Gl. U.« č. 3702), (viz Přihláška dědická).

Ve příčině povinnosti poplatkové nemáme ohledně smlouvy o vzdání se práva dědického výslovného předpisu. Pokud jde o vzdání se dědictví neb odkazu právě napadlého, sluší činiti rozdíl, zdali vzdávající se odřiká se dědictví neb odkazu vůbec či jen ve prospěch určité osoby, a zdali tato osoba k dědictví resp. k odkazu by byla povolána čili nic. Jen v posledním případě jde o dvojnásobný převod majetku, a proto musí se vedle poplatku z převodu majetku na případ smrti zapraviti též poplatek z darování (nař. min. fin. ze dne 23. dubna 1855, č. 2789). V ostatních případech jest užiti pol. saz. 106 B pozn. 3.

B. Způsobilost dědická.

Ob. obč. zák. vytkl v § 538 zásadu: »Kdo je oprávněn nabývatí jmění, může zpravidla i dědit.« Tak prohlášena dědická způsobilost t. j. způsobilost dědit na základě posledního pořízení neb zákona za pravidlo, nezpůsobilost dědická pak za výjimku:

I. Absolutně nezpůsobilí dědit (nezpůsobilí, vůbec po někom dědit) jsou:

1. Kdož vůbec se vzdali práva něco dědit (§ 538 o. o. z.) jako členové řádů (řeholníci), již složili slavné sliby chudoby.

2. Sběhové ode dne, kdy sběhli, až do dne, kdy se dostaví neb dodání budou.

3. Cizinci nemohou výjimkou *jure retorsionis* sdědití jmění pozůstalostní, v našem státě ležící tehda, jestliže dle zákonů jejich státu naši státní občané nemohou dědití jmění v tamějším státě položené (§ 33 cit. ohledně tureckých poddaných viz protokol ze dne 5. listopadu 1868, č. 5 ř. z. z r. 1869).

II. Relativně nezpůsobilí dědit (nezpůsobilí dědit po určitých osobách) jsou ty osoby, jež soudně se přiznaly neb usvědčeny byly, že se dopustily se zůstavitelem cizoložství neb krvesmilstva; osoby ty jsou totiž mezi sebou z dědického práva na základě posledního pořízení vyloučeny (§ 543 cit. nedostává se jim testamenti factio passiva). Dědická způsobilost musí tu býti od okamžiku dědického nápadu nepřetržitě až k přijetí dědictví. Starší komentatoři vykládali předpis § 545: »způsobilost dědickou lze určití jen dle doby skutečného nápadu dědického« slovně tak, že stačí, je-li tu způsobilost pouze v době nápadu dědického. Od dob Ungrových uznává se všeobecně, že slovo »nur« znamená pouze, že způsobilost dědická nemusí tu býti před dědickým nápadem, jmenovitě ne v době zřízení závěti, jak toho dle římského práva bylo třeba. Nedostatek dědické způsobilosti během uvedené doby (od nápadu až do přijetí) má ten právní účinek, že dědic zůstavitelem neb zákonem povoláný nemůže dědictví nabytí a zemře-li, že dědictví na jeho dědice převéstí nelze.

III. V širším smyslu rozumětí jest nezpůsobilostí dědickou i dědickou nehodnost (marginální rubrika k §§ 540 až včetně 544 o. o. z.). Zákon stanoví v § 540.: »Kdo zůstaviteli, jeho dětem, rodičům neb manželé v zlém úmyslu na cti, těle neb jmění takovým způsobem ublíží neb ublížití hledí, že stíhán býti může dle zákonů trestních z úřední povinnosti neb k žádosti uraženého, jest práva dědického tak dlouho nehodným, dokud z okolností na jevo nevychází, že mu zůstavitel odpustil.« Ačkoliv zákon jen v tomto § o dědické nehodnosti výslovně se zmiňuje, shledává novější theorie případy nehodnosti dědické i v § 542 a v § 121. § 542 o. o. z. zní: »Kdo zůstavitele k prohlášení poslední vůle přinutil neb podvodně svedl, jemu prohlášení neb změnění poslední vůle překazil, neb jím právě zřízenou poslední vůli potlačil, jest z dědického práva vyloučen . . .« § 121 stanoví pak trestní sankci na přestupek § 120; dle § 120 nesmí totiž těhotná žena, jejíž manželství bylo za neplatné prohlášeno, rozloučeno, neb smrtí manželovou pominulo, vejíti v nové manželství před slehnutím neb v případě pochybnosti před uplynutím šesti měsíců. Přestoupení tohoto zákazu má mimo jiné právní účinky pro manželku za následek též ztrátu výhod, jimiž ji předešlý manžel ve smlouvách svatebních, ve smlouvě dědické neb v posledním pořízení obmyslil. Jak pro nezpůsobilost dědickou v užším

smyslu tak pro nehodnost dědickou nelze dědictví nabyti, jest-li tu byla nezpůsobilost neb nehodnost v době shora vytčené (od nápadu až do přijetí dědictví). Nezpůsobilost dědická liší se však od nehodnosti dědické v dvojím směru: Nehodnost dědická pomíjí, odpustí-li zůstavitel nehodnému výslovně neb mlčky; pozbude-li dědic nabyté dědictví pro svou nehodnost, dostane se dědictví to těm, již by ho byli obdrželi, kdyby nebylo napadlo dědici, který později nehodným se stal. Taková výjimka nemá však místa při nezpůsobilosti později nastalé. (Viz články: Dědic, Nápad dědický, Posloupnost dědická zákonná, Vydědění.)

Právo disciplinární církevní.

I. Církev katolická.

Církev katolická ukládá církevní tresty (*censurae ecclesiasticae*) církevními úřady k tomu povolanými na těžké přečiny buďto k polepšení vinníkovu (*poenae medicinales sive censurae*) nebo k zavedení porušeného řádu mravního, to jsou skutečné tresty (*poenae vindicativae*), nebo hledí trest církevní dosíci obou účelů. Trestní právo církevní dělí se tedy na *iurisdictio disciplinaris* a *iurisdictio coërcitiva*. Ku *poenae censurae* čítá se exkomunikace (vyobcování z církve), interdikt, suspense a j. v.; ke skutečným trestům náleží vězení, peněžité pokuty, odepření církevního pohřbu. Duchovní trestání jsou degradací, přeložením na jiný úřad, sesazením a j. v. Právo ukládati církevní tresty přísluší každému řádnému vyššímu hodnostáři, který vykonává vlastní pravomoc (*iurisdictio ordinaria*), tedy papeži nad celou církví, biskupu nad jeho diecézí, představenému klášternímu nad klášterem, v mimořádných případech též každému duchovnímu, který vykonává pravomoc přenesenou od vyššího hodnostáře (*iurisdictio delegata*).

Moderní zákonodárství odňalo jednak církevním trestům jakýkoli účinek občanský, jednak obmezuje je zákonnými předpisy, jednak podrobuje je kontrole státní moci. Pro rakouskou polovinu říše upravuje církevní moc disciplinární zákon ze dne 7. května 1874, č. 50 ř. z. a vytýká asi tyto zásady:

1. Církevní moci úřední smí se užiti toliko na příslušníky církve a nikdy k tomu účelu, aby se zamezilo zachování zákonů a úředních nařízení nebo svobodné vykonávání státoobčanských práv (§ 18). Z nařízení tohoto vyplývá nadřaděnost řádu státního nad řádem církevním. Zneužitím duchovní moci jest, užije-li kdo moci úřední k tomu cíli, aby překazil výkon práv státoobčanských nebo zachovávání zákonů. Stát nepožaduje více na církvi jako v době josefinské, aby sloužila účelům státu, za to vymáhá však, aby řádu státního neuváděla ve zmatek a nerušila. V tomto smyslu stanoví čl. 14 zákl. zák. stát. o všeobecných právech občanů státních, že se státoobčanským povinnostem nesmí nijaká újma státi náboženským vyznáním. Nejvyšší státoobčanskou povinností jest však poslušnost zákonů a rovněž i výkon státoobčanských práv jest toliko důsledkem zákonů státních, jimž podrobena jest církev, pokud se týká, moc církevní. Proto nelze připustiti, aby ku př. vyhrožovalo se církevní censurou k tomu cíli, aby odvrátily se orgány vládní od výkonu úředních povinností, nebo hleděti tím porotce přiměti k zdržení se určitého výroku, voliče od určitého výkonu práva volebního, aby odvrátil se poslanec od výkonu svého práva hlasovacího, nebo vůbec aby odvrácen byl kdosi od veřejného jednání, k němuž po zákonu jest oprávněn nebo povinen. Případem zneužití jest